

Sygn. akt VIII U 2249/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 kwietnia 2016 roku.

Sąd Okręgowy w Lublinie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie: Przewodniczący – Sędzia S.O. Jolanta Węś

Protokolant – starszy sekretarz sąd. Alicja Machnio

po rozpoznaniu w dniu 8 kwietnia 2016 roku w Lublinie

sprawy M. P. i A. P. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego

na skutek odwołań M. P. i A. P. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

z dnia 27 października 2014 roku znak (...) - (...)

oddala odwołania.

Sygn. akt VIII U 2249/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 27 października 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. stwierdził, że A. P. (1) jako pracownik u płatnika składek M. P. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 1 maja 2014 r. do dnia 5 sierpnia 2014 r. (decyzja k. 1- 3 a.u.).

Odwołania od tej decyzji wniosły zarówno wnioskodawczynie A. P. (1), jak i zainteresowana M. P. kwestionując jej trafność. Z treści odwołań wynikało, iż domagały się zmiany zaskarżanej decyzji i uznania, iż w okresie w niej ujętym A. P. (1) podlega ubezpieczeniom z tytułu umowy o pracę u M. P. (odwołania k. 2-5, 35-36 a.s.).

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wnosił o ich oddalenie podnosząc, iż w ocenie ZUS, celem umowy nie było rzeczywiste świadczenie pracy, lecz stworzenie warunków do skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia chorobowego dla A. P. (1). W ocenie organu rentowego umowa ta jest nieważna i w konsekwencji nie stanowi tytułu ubezpieczeń społecznych (odpowiedzi na odwołania, k. 7-8, 37-38 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Wnioskodawczynie M. P. (i jej mąż A. P. (2)) podlega ubezpieczeniom społecznym w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Równocześnie, od maja 2002 r. skarżąca prowadzi działalność gospodarczą, której przedmiotem są usługi transportowe – Usługi (...). W ramach działalności nie zatrudnia pracowników. Wnioskodawczynie mieszka wraz z mężem i jednym z trzech synów w miejscowości J..

W związku z prowadzoną działalnością wnioskodawczynie jest właścicielką aktualnie jednego pojazdu służącego do transportu – F. (...), tzw. wywrotka, o ładowności do 3,5 tony. We wcześniejszym okresie prowadzonej działalności

posiadała także drugi samochód tego typu, marki V., również tzw. wywrotkę o ładowności do 3,5 tony. Samochody te służyły (aktualnie jeden) do przewozu materiałów budowlanych, gruzu, ziemi i piachu na zlecenie osób fizycznych i firm. Towar przewoził zawsze jej mąż lub syn.

W dniu 17 maja 2014 r. wnioskodawczyni A. P. (1) wyszła za mąż za syna M. S. (1) P.. Strony znały się wcześniej, gdyż syn M. P. czasem przyjeżdżał do rodziców z narzeczoną. W chwili ślubu A. P. (1) była w piątym miesiącu ciąży, urodziła dziecko około 2 miesiące przed planowanym terminem porodu, w dniu (...) r.

Z uwagi na fakt, iż A. P. (1) nie była nigdzie ubezpieczona (nigdy wcześniej nie pracowała), przyszła teściowa zatrudniła ją od początku maja 2014 r. w swojej firmie. Strony podpisały w dniu 30 kwietnia 2014 r. umowę o pracę na czas określony od dnia 1 maja do 31 lipca 2014 r. Zgodnie z treścią tej umowy A. P. (1) miała pracować w firmie (...) na stanowisku pracownika administracyjno-biurowego, w miejscowości J., w pełnym wymiarze czasu pracy, za wynagrodzeniem w wysokości 2780 zł brutto.

A. P. (1) ma wykształcenie zawodowe – ukończyła szkołę zawodową fryzjerską. Nigdy nie pracowała, ani w zawodzie ani w ogóle. Ma kłopoty ze zdrowiem – cierpi na(...), która wiąże się ze spadkiem poziomu sodu i powoduje problemy ze (...)

Celem uwiarygodnienia wykonywania pracy przez A. P. (1) w firmie teściowej strony stworzyły dokumentację, w postaci między innymi list obecności wnioskodawczyni. Kilka faktur VAT, listy płac za maj, czerwiec i lipiec 2014 r. zostało podpisanych przez A. P. (1), podpisującą się jeszcze nazwiskiem panińskim Z..

Średni miesięczny dochód z działalności gospodarczej M. P. wyliczony na podstawie jej zeznań podatkowych PIT-36 wynosił: w 2011 r. – 1120,16 zł, w roku 2012 – 72,33 zł, w roku 2013 – 1537,50 zł, zaś średnia miesięczna sprzedaż firmy netto dokonana w 2014 r. wyniosła 1409,16 zł (zeznania A. P. (1) k. 48v, 60 a.s., zeznania M. P. k. 19v-20, 60 a.s., zeznania K. P. k. 54v a.s., zeznania M. S. (2) k. 54v-55 a.s., zeznania A. P. (2) k. 59v a.s., informacje (...) w L. – podsumowanie kwot deklarowanych przez podatnika V w 2014 r., podsumowanie deklaracji PIT-36 za lata 2011-2013 k. 23-30 a.s., świadectwo pracy, umowa o pracę – akta osobowe k. 57 a.s.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dokumentację zawartą w aktach organu rentowego, aktach sądowych oraz częściowo zeznania świadków i wnioskodawczyń.

Sąd w całości obdarzył wiarą dowody z dokumentów potwierdzających zawarcie umowy o pracę i warunki zatrudnienia uznając, iż nie budzą one wątpliwości pod względem formy, treści oraz faktu sporządzenia przez uprawnione podmioty, nie zostały one również zakwestionowane przez strony. Na wiarę zasługiwały również przekazane przez Urząd Skarbowy dokumenty dotyczące dochodów firmy (...) w latach 2011-2014.

Sąd nie podzielił natomiast dokumentów w postaci list obecności A. P. (1) w firmie (...) oraz dokumentów płacowych – co do faktu oraz wysokości wynagrodzenia wypłaconego wnioskodawczyni. Zdaniem Sądu dokumenty te zostały wytworzone celem stworzenia pozorów świadczenia pracy przez A. P. (1) za ustalonym przez strony wynagrodzeniem.

Sąd podzielił częściowo zeznania wnioskodawczyń – odnośnie działalności gospodarczej, jej rodzaju, charakteru, zakresu świadczonych usług przez firmę (...), faktu i okoliczności zawarcia umowy o pracę z A. P. (1), ustalonych warunków tej umowy oraz ustalonego zakresu obowiązków. Podzielił także zeznania stron odnośnie ich powinowactwa, faktu powstania powinowactwa po podpisaniu umowy o pracę, pozostawania w ciąży A. P. (1) w chwili podpisania tej umowy, niekorzystania przez nią ze zwolnienia lekarskiego w czasie ciąży oraz urodzenia dziecka.

Sąd nie podzielił natomiast zeznań stron odnośnie tego, iż A. P. (1), będąc w piątym miesiącu ciąży w chwili zawarcia umowy o pracę dojeżdżała codziennie samochodem do domu swojej teściowej (przez pierwsze dwa tygodnie maja 2014 r. przyszłej teściowej) i pracowała w jej domu codziennie od 7 lub 8.00 rano przez 6 do 8 godzin dziennie, pod kierownictwem swojej teściowej, M. P.. Sąd nie podzielił także zeznań stron odnośnie faktycznie wykonywanych

wówczas obowiązków, to jest wystawiania faktur, sporządzania list płac, poszukiwania zleceń w internecie, odbierania materiałów oraz przewożenia materiałów samochodami o ładowności do 3,5 tony.

Zeznania stron wprawdzie były spójne w tym zakresie, jednakże zasady doświadczenia życiowego nie pozwalały na obdarzenia ich wiarą, zwłaszcza w kontekście późnego okresu ciąży wnioskodawczyni (5 miesiąc) i przyspieszonego o dwa miesiące terminu porodu (w 7 miesiącu ciąży). Wysoce wątpliwym w tej sytuacji były zwłaszcza zeznania stron, że A. P. (1) przewoziła wraz z teściem materiały budowlane sama kierując samochodem ciężarowym. Nadto, co należy podkreślić, sprzedaż firmy (...) w roku 2014 odbywała się średnio na kwotę około 1400 zł netto miesięcznie, zaś średnie miesięczne dochody firmy w latach poprzednich (2011-2013) wynosiły maksymalnie około 1500 zł miesięcznie w roku 2013. Tym samym oczywistym jest, że M. P. nie miała wystarczających środków finansowych na zatrudnienie pracownika z wynagrodzeniem w wysokości 2780 zł brutto miesięcznie.

Podkreślić należy także, iż wnioskodawczyni były osobiście zainteresowane wynikiem rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, co nie pozostało bez znaczenia w ocenie wiarygodności ich zeznań.

Sąd nie podzielił także zeznań świadka A. P. (3), osoby bliskiej wnioskodawczyń – męża M. P. oraz teścia A. P. (1) w zakresie faktu wykonywania pracy w domu teściów przez synową w zakresie określonym w umowie o pracę, za ustalonym wynagrodzeniem, szczególnie co do przewożenia materiałów budowlanych przez A. P. (1), nadzorowania pracy synowej przez żonę oraz faktu, iż firma dobrze prosperowała. Zeznania te nie zasługiwały na wiarę w kontekście poczynionych przez Sąd ustaleń, zwłaszcza na podstawie wiarygodnego materiału dowodowego w postaci dokumentów finansowych.

Sąd nie podzielił także zeznań świadka K. P. odnośnie tego, iż znał wnioskodawczynię A. P. (1) w związku z tym, iż dwukrotnie widział ją przewożącą materiały budowlane - piach. Zeznania świadka trudno ocenić jako szczerze, w kontekście wyżej powoływanych zasad doświadczenia życiowego.

Na wiarę zasługiwały zeznania świadka M. S. (2) – sąsiadki M. P. z J., poza faktem, iż synowa M. P., widziana przez świadka w mieszkaniu teściów świadczyła istotnie pracę na rzecz M. P.. W pozostałym zakresie zeznania świadka zasługiwały na wiarę jako logiczne i spójne z treścią zgromadzonego, wiarygodnego materiału dowodowego.

Dodać także należy, iż duże wątpliwości budzi możliwość wykonywania przez A. P. (1) pracy biurowej przez 6-8 godzin dziennie, związanej z dokumentami księgowymi, sprzedażowymi, w kontekście zadeklarowanego przez nią schorzenia, które stało na przeszkodzie podjęciu przez nią pracy fryzjera i wiązać się miało z problemami ze świadomością i pamięcią wnioskodawczyni.

Odwołanie nie jest zasadne i nie zasługuje na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie wnioskodawczyni M. P. i A. P. (1) kwestionowały wyłączenie A. P. (1) z ubezpieczeń społecznych (emerytalnego, rentowych, chorobowego i wypadkowego) z tytułu zatrudnienia u płatnika M. P. w okresie 1 maja 2014 r. do 5 sierpnia 2014 r.

Zgodnie z przepisem art. 68 ust. 1 pkt 1a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, zwanej dalej ustawą SUS (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.) do zakresu działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych należy, między innymi, realizacja przepisów o ubezpieczeniach społecznych, a w szczególności stwierdzanie i ustalanie obowiązku ubezpieczeń społecznych. Z powyższego wynika, iż ZUS ma prawo stwierdzać obowiązek ubezpieczenia oraz ustalać brak takiego obowiązku.

W przedmiotowej sprawie kwestią sporną była odmienna interpretacja przez strony okoliczności zawarcia umowy o pracę, celu tej umowy oraz świadczenia pracy przez A. P. (1) na rzecz M. P..

Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe pozwoliło na ustalenie, iż A. P. (1) faktycznie nie świadczyła pracy na rzecz M. P., zaś zasadniczym celem zawartej umowy o pracę nie było świadczenie pracy jako takiej, a uzyskanie świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Przypomnieć należy, iż w przedmiotowym postępowaniu zasadnicze znaczenie odgrywa zasada wyrażona w treści przepisu art. 6 kc, zgodnie z którą ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi z skutki prawne.

Odnosząc tę regułę do niniejszego postępowania należy wskazać, iż zaskarżając decyzję organu rentowego wnioskodawcy winni podważyć trafność ustaleń organu rentowego oraz wskazać na takie okoliczności w materiale dowodowym, które umożliwiałyby wysnucie wniosków zgodnych z ich stanowiskiem reprezentowanym w odwołaniu od decyzji.

Zdaniem Sądu Okręgowego, w przedmiotowej sprawie wnioskodawczyni, przy pomocy złożonych zeznań oraz przedstawionych dowodów z dokumentów nie zdołały obalić ustaleń organu rentowego sprowadzających się do przyjęcia, że umowa o pracę została zawarta między stronami celem obejścia ustawy.

Wskazać należy, iż zakres podmiotowy obowiązku ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia rentowego wyznaczają art. 6 ust. 1 pkt 1 wyżej wskazanej ustawy o SUS. Zgodnie z jego treścią obowiązkowym ubezpieczeniom podlegają między innymi osoby, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami.

Przepis art. 2 kp precyzuje zaś, iż pracownikiem jest osoba zatrudniona między innymi na podstawie umowy o pracę. Pomiędzy pracodawcą a pracownikiem występuje zatem szczególnego rodzaju stosunek zobowiązaniowy stosunek pracy. Istotą zawartej umowy o pracę jest to, iż jedna ze stron (pracownik) wyraża chęć wykonywania pracy określonego rodzaju w warunkach podporządkowania pracodawcy, natomiast druga strona – pracodawca zobowiązuje się stworzyć stanowisko pracy i zapewnić pracownikowi wynagrodzenie za świadczoną pracę. Celem i zamiarem stron umowy o pracę zgodnie z istotą stosunku pracy jest więc rzeczywista realizacja treści tego stosunku pracy. Warunkiem skuteczności umowy o pracę jest zgodna wola obydwu stron, wyrażona w umowie o pracę.

Istotnym w przedmiotowej sprawie jest dokonanie właściwego rozróżnienia między przyczynami potencjalnej nieważności umowy. Zgodnie z treścią przepisu art. 83 § 1 kc nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Pozorność umowy oznacza brak rzeczywistego zamiaru stron danej czynności prawnej wywołania skutków prawnych przy jednoczesnym zamiarze stworzenia okoliczności mających na celu zmylenie osób trzecich.

Zgodnie z ustaloną linią orzecniczą Sądu Najwyższego, wprowadzie „Cel zawarcia umowy o pracę w postaci osiągnięcia świadczeń z ubezpieczenia społecznego nie jest sprzeczny z ustawą, ale nie może to oznaczać akceptacji dla nagannych i nieobojętnych społecznie zachowań oraz korzystania ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych przy zawarciu umowy o pracę na krótki okres przed zajściem zdarzenia rodzącego uprawnienie do świadczenia (np. urodzeniem dziecka) i ustaleniu wysokiego wynagrodzenia w celu uzyskania świadczeń obliczonych od tej podstawy. Taka umowa jest nieważna jak sprzeczna z zasadami współżycia społecznego” (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2005 r., II UK 43/05 OSNP 2006/15-16/251, OSP 2007/6/74).

Jak wykazało przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe, strony zawarły umowę o pracę, której rzeczywistym celem nie było świadczenie umowy o pracę, lecz jedynie uzyskanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego przez A. P. (1) w postaci zasiłku chorobowego i a następnie zasiłku macierzyńskiego.

Strony nie wykazały w toku postępowania, iż celem zawartej umowy o pracę było faktycznie wykonywanie pracy przez odwołującą się. Istotnie, strony stworzyły pozory świadczenia pracy przez wnioskodawczynię, dołączając kilka podpisanych przez nią dokumentów, lecz postępowanie dowodowe jasno wykazało, iż skarżąca realnie nie wykonywała pracy, zaś dokumentacja została stworzona jedynie celem uwiarygodnienia wykonywania pracy.

Istotnie, przedłożone w sprawie dokumenty w postaci między innymi umowy o pracę, zaświadczenia lekarskiego potwierdzającego zdolność skarżącej do pracy, wykaz obowiązków potwierdzały, iż M. P. rzeczywiście zawarła umowę o pracę z A. P. (1). Okoliczność tę potwierdzało również zgłoszenie wnioskodawczyni do ubezpieczeń społecznych. Niemniej jednak, samo sporządzenie dokumentacji potwierdzającej nawiązanie stosunku pracy, a nawet wypłata wynagrodzenia czy opłacenie składek ubezpieczeniowych do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie przesądza jeszcze o istnieniu stosunku pracy. Świadczy o tym dopiero realne i rzeczywiste świadczenie pracy przez pracownika na rzecz pracodawcy. Samo podpisanie dokumentu umowy o pracę nie oznacza ważności oświadczeń woli stron w sytuacji, gdy strony te mają świadomość, że w rzeczywistości pracownik nie będzie świadczyć pracy, a pracodawca nie będzie z tej pracy korzystać (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 4.08.2005 r., II UK 321/04 OSNP 2006/11-12/190, wyrok Sądu Najwyższego z 24 lutego 2010 r. II UK 204/09, LEX nr 590241).

W przedmiotowej sprawie odwołujący się nie wykazali rzeczywistej potrzeby i racjonalności zatrudnienia M. P. oraz tego, iż wyniki finansowe firmy pozwalały na zatrudnienie pracownika. Podkreślić należy, iż w ocenie Sądu zawarta umowa o pracę nie spełniała także warunku ekwiwalentności świadczeń. Gdyby bowiem nawet przyjąć, iż wnioskodawczyni rzeczywiście pracowała przez 3 miesiące, to należy podkreślić, iż praca ta nie przyniosła żadnych wymiernych efektów, które strony udowodniły w postępowaniu.

W ocenie Sądu Okręgowego, z powyższych okoliczności wynikało jednoznacznie, iż strony zawarły pozorną umowę o pracę, nadto zawarta umowa, biorąc pod uwagę wysokość wynagrodzenia i krótkotrwałość świadczenia pracy jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego i tym samym nieważna.

Reasumując, przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe wykazało słuszność stanowiska organu rentowego, co oznacza, iż zaskarżona decyzja organu rentowego jest prawidłowa i nie podlega zmianie, zaś odwołania skarżących podlegają oddaleniu.

W tym stanie rzeczy, w oparciu o powołane wyżej przepisy oraz na mocy art. 477¹⁴ § 1 kpc Sąd orzekł jak w sentencji.